

ئايا سوڧيا و پهيماى لوزان

24-07-2020

نووسرهگان

زريان روژهلالتى

كورتە : دواچار توركيا مزگهوتى ئاياسوڧياى بو «عيبادەت» كردهوه، به شىك له ئىسلامييهگانى كوردستانيش به وه دلخوشن به لام، پيدەچيت ئەمه زياتر له عيبادەت، سياسەتى له پشت بپت! ئەويش نەك تەنيا سياسەتى نپوخۆ، بەلكوو سياسەتئىكى قولتري نپودهولەتى!

زىيان رۇژھەلەتلىرى

بەرايى

دوچار تۈركىيە مەزگەل ئاسسۇفياي بۇ «عبادەت» كىردەۋە، بەشىك لە ئىسلامىيەكانى كوردستانىش بەۋە دلخۇشنى بەلام، پىدەچىت ئەمە زىياتر لە عبادەت، سىياسەتلى لە پىشت بىت! ئەۋىش نەك تەننىا سىياسەتلى نىۋخۇ، بەلكو سىياسەتلىكى قوۋلتىرى نىۋدەۋلەتلى! دەستەبەك زىياتر ۋەك بابەتلىكى سىياسەتلى نىۋخۇيى بۇ راكىشانى دەنگى موحافىزەكارەكان سەبرى دەكەن و پىياناۋايە، دەرکەۋتلى دوۋپارتى تازە لە ھەناۋى ئاكارىتى و ئەگەرى كەمبۈنەۋەۋى دەنگەكانى ئەۋ حىزبە ھۆكارى ئەمەيە. رەنگە ئەم دىدگايە، سوۋچىكى بابەتەكە روۋنېكاتەۋە بەلام ھەموۋى نابىنى.

كىردنەۋەۋى ئاسسۇفيا رىك لەۋ رۇژەۋى كە كەمتر لە سەدسال بەر ئىستا پەيمانى لۇزانى تىدا مۇركرا، واىكردوۋە تا ھەندىكى دىكە، جەخت لە رەھەندەكانى سىياسەتلى دەرەۋەۋى ئەم بابەتە بگەنەۋە. پىدەچىت ئەمە خەۋنلىكى ئايدۇلۇۋى- ئىسلامى سەرۋكۆمۈرى تۈركىيە بىت كە ۋەختى خۇي بە «موجاھىد ئەردۇغان» ناۋدەبرا. ھەرۋەھا بۇ ئاكارىتىش بابەتلىكى گىرنگە كە ھەر لە ئىستاۋە لە خەمى ھەلىزاردى داھاتوۋدايە و بە تەمايە دەنگەكانى نەچنە سىندوۋقەكانى پارتى دەۋا و پارتى داھاتوۋ! بەلام لەئاستى ئايدۇلۇۋى- سىياسىش بىرازى، ئەمە بۇ پىنگەۋى شەخسى خۇدى سەرۋكۆمۈرى تۈركىيەش بابەتلىكى گىرنگە. لە ھەمانكاتدا، بابەتلى ئاىا سۇفيا دەتۋاننى نموۋنەيەكى زىندوۋ بىت كە چۇنچۇنى گىرمانەۋى داۋراۋبوۋنى سىياسەتلى نىۋخۇ و دەرەۋە لەبەكتىرى پوۋچەلە.

ئاىا سۇفيا و پىرسەكانى سىياسەتلى دەرەۋە

كىردنەۋەۋى مەزگەل ئاىا سۇفيا لە سالىرۇۋى پەيمانى لۇزان، ئەۋىش لەكاتىكدا كە تۈركىيە لە رۇۋى ئەمپۇدا، لە سىنۋورەكانى لەگەل يۇنان و دەرپاي سىپى، لەسەر سوۋرىا و عىراق كىشەۋە لەگەل ئەۋروپا و رۇژئاۋا ھەيە واتايەكى زىياتر پەيدا دەكات. ئەمىرىكا لەگەل تۈركىيە لەسەر رۇژئاۋا ناكۆكىي ھەيە و تۈركىيە بە كىردەۋە بە درىۋاۋى ۹۱۱ كم سىنۋورى خۇي لەگەل سوۋرىا، لە چەند سەد كىلۋمەترىكى كەم نەبىت، بە درىۋاۋى ۳۰-۴۰ كم ھاتوۋتە پىش. كىشەۋە دوۋرگەكان و سىنۋورەكانى دەرپاي سىپى لەگەل يۇنان و قوبرس زىندوۋ بوۋتەۋە. بەمدوۋايانەش زىياتر لە ۱۰ كم لە ھەندىك شوپىن ھاتوۋتە ناۋ خاكى ھەرىمى كوردستان و بىرۋكەۋى گۇرپىنى سىنۋورى بە كىردەۋە جىبەجىكردوۋە.

ئەمىرىكا پىۋەندىيەكى پىر لە ھەلبەز و داۋەزى لەگەل تۈركىيە ھەيە و ئەۋروپا، بە تايبەتلى فەرەنسا لە سىياسەتەكانى ئەنگەرە نارازىيە. لەبەرەمبەر ئەۋەشدا تۈركىيە بادانەۋەيەكى بەرەۋ دىنئى سىلامى و رۇژھەلەت كىردوۋە و كەلك لە ناكۆكىي جەمسەرەكانى دىنئى ئەمپۇ دەگرىت بۇ ئەۋەۋى سىياسەتەكانى خۇي سەرىخات. ئەم كىشانە و سىياسەتلى دەرەۋەۋى تۈركىيە دەرەدەخات كە ئەۋ خوازىرى نوپىكردنەۋەۋى پەيمانى لۇزانە. ئەمە شىتەكە كە پىشتر ئەردۇغان بە ئاشكرا داۋاى كىردوۋ.

ئاىا سۇفيا و پەيمانى لۇزان

ۋەك تۈركەكان ئامازەۋى پىدەكەن، لۇزان تاپۇۋى دامەزاندنى دەۋلەتلىك بوۋ لەسەر دارۋپەردوۋى دەۋلەتلى عوسمانى. ھەندىك ئەمە بەسەرگەۋتن دەزانن و ھەندىكى دىكەش بەشكست. ھەرچۇننىك بىت، بەھۇي لۇزان و رىككەۋتلى ھكۈمەتلى ئەنگەرە لەگەل بەرىتانىا و فەرەنسا، سىنۋورەكانى ئەمپۇۋى كۆمۈرى تۈركىيە شگلى گىرت، ھەرچەند ھەندىكىيان چەند سالىكى دىكەۋى خايند ھەتا يەكلاكرانەۋە؛ ۋەك پىرسى وىلايەتلى موۋسلى و ھاتاي.

تۈركىيە مافى ھاتوۋچۇۋى لە گەرۋەكانى ئىستانبۇل بە ئەۋروپىيەكان دا و لەسەر بابەتەكانى ۋەك قەرز و سىنۋور و مافى كەمىنەكان كە مەبەست لىنى ئەرمەنەكان بوۋ رىككەۋتن. ئەمە دەستى تۈركىيە بۇ سەرگوتكىردنى ھەرچۇرە بىزائىكى سىياسىي كوردىش ئاۋەللا كىرد، چوۋنكە لە لۇزان دانپىدانانلىكى نىۋدەۋلەتلى- رۇژئاۋاۋاۋى بۇ كۆمۈرەكەۋى ۋەرگىرتىۋو.

ئەنجام

نەزىكەۋى يەك دەيە داۋاى لۇزان، ئاتاتۈرك كە پىۋەندىيەكى بەھىزى لەگەل رۇژئاۋا دامەزاندبوۋ، ئاسسۇفياي كىردە مۇزەخانە و ئەمەش

وہک ھەنگاویکی سیمبولیک بۇ پتەوکردنی ھاوپەیمانیی توركیای كۆماری و رۆژئاوا سەیر دەكرا. ئیستاش ئەردۇغان لەكاتیكدایا سۆفیای كردهوہ كە ھەمان كیشەكانی نزیكەى سەدسال بەرلە ئیستا لە ئارادان! كیشەى سنوور و پىكدادانى خەونە ئىمپریالییەكانی ئەو لەگەل دەولەتانی دیکە، لەگەل كیشەى كەمینەى كریستیانی و پرسی كورد! ھاوپەیمانی توركیا- رۆژئاوا ھیشتا بەردەوامە بەلام پایەكانی دەھەژین، بۇیە زەحمەت نییە پىشبینی بكەین كە لە چەند سالی داھاتوودا، كى دەزانن لەوانەىە تا سەدسالەى لۆزان، ئەو ھاوپەیمانییە یان تىكدەچىت، یان نوئ دەكرىتەوہ!